

2BLACKDOT..

“Esasen konu hep 2 nokta arasındadır”

Haftalık Politik ve Jeopolitik Gelişmeler

2 Mart 2026 – Sayı 98

Bu hizmet size 2blackdot ve Tema Grup tarafından ücretsiz verilmektedir. Bu yazılanlar yatırım tavsiyesi değildir.

Hazırlayan: Hakan Çalışkantürk

2twoblackdots@gmail.com

<https://www.2blackdots.com>

*** Yasal Uyarı:*** Burada yer alan yatırım bilgi, yorum ve tavsiyeleri yatırım danışmanlığı kapsamında değildir. Yatırım danışmanlığı hizmeti; a racı kurumlar, portföy yönetim şirketleri, yatırım ve kalkınma bankaları ile müşteri arasında imzalanacak yatırım danışmanlığı sözleşmesi çerçevesinde ve yetkili kuruluşlar tarafından kişilerin risk ve getiri tercihleri dikkate alınarak kişiye özel olarak sunulmaktadır. Burada yer alan yorum ve tavsiyeler ise genel niteliktedir. Bu yorum ve tavsiyeler mali durumunuz ile risk ve getiri tercihinize uygun olmayabilir. Bu nedenle sadece burada yer alan bilgilere dayanarak yatırım kararı verilmesi beklentilerinize uygun sonuçlar doğurmayabilir. Gerek bu yayındaki gerekse bu yayında kullanılan kaynaklardaki hata ve eksikliklerden ve bu yayındaki bilgilerin kullanılması sonucundaki yatırımcıların ve/veya ilgili kişilerin uğrayabilecekleri doğrudan ve/veya dolaylı zararlardan, kar yoksunluğundan, manevi zararlardan ve her ne şekilde olursa olsun üçüncü kişilerin uğrayabileceği her türlü zarardan dolayı 2blackdot ve Hakan Çalışkantürk sorumlu tutulamaz.

2blackdot haftalık bülteni yönetici özeti:

EKONOMİK VE ENERJİ
SOK ETKİLERİ

Cari Acik ve Enflasyon Baskısı: Petrol fiyatlarındaki keskin yükselisi, gelişmekte olan ekonomilerde maliyet artışı algısını güçlendirmektedir.

Tedarik Zinciri Kırılma Riski: Çin ve Hindistan için kritik petrol tedarik kanallarının daralması, küresel ticaret hatlarında tıkanmalara yol açmaktadır.

NORMATİF VE JEOPOLİTİK
KIRILMA KATMANLARI

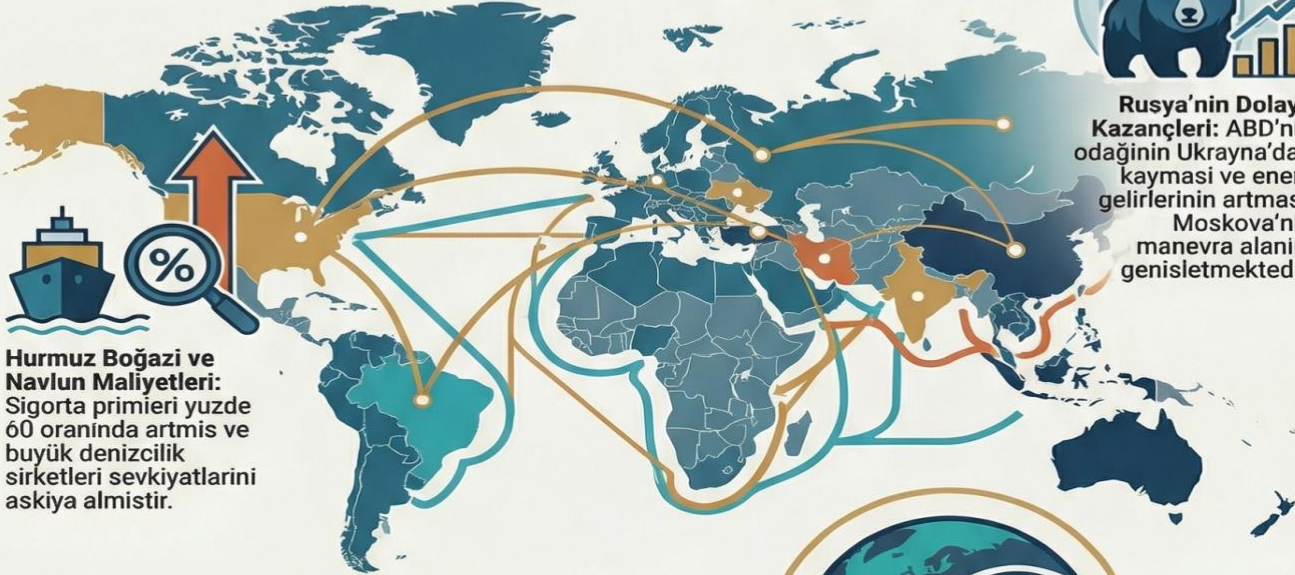
ABD Askeri Gücü vs. Çin Diplomatik Ağı: ABD askeri müdahale ile güç gösterirken, Çin istikrar yanlısı ve ekonomik ortak profilini güçlendirerek avantaj sağlamaktadır.

Uluslararası Hukuk ve Egemenlik Algısı: BM Güvenlik Konseyi'nin devre dışı bırakılması, çok taraflı sistemin zayıfladığı ve güç siyasetinin geri döndüğü algısını pekiştirmektedir.

Rusya'nın Dolaylı Kazanımları: ABD'nin odağının Ukrayna'dan kayması ve enerji gelirlerinin artması, Moskova'nın manevra alanını genişletmektedir.

Hürmuz Boğazi ve Navlun Maliyetleri: Sigorta primi yüzde 60 oranında artmış ve büyük denizcilik şirketleri sevkıyatlarını askıya almıştır.

ABD İÇİN STRATEJİK RİSKLER
VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

İç Mesruiyet ve Kamuoyu Desteği: Kongre ve toplum desteği olmadan yürüten operasyonların uzun vadeli stratejik sabrı azaltma riski bulunmaktadır.

Muhimmat ve Lojistik Baskısı: Yüksek teknoloji muhimmat stoklarının hızlı tüketimi, ABD'nin diğer cephelerdeki caydırıcılığını zayıflatma potansiyeli taşımaktadır.

İran'ın Direnc Kapasitesi: Uzun yıllar yapırım altında yaşayan İran rejiminin, dış baskı karşısında çökmek yerine iç kenetlenme yasama ihtimali yüksektir.

BÖLGESEL DENGİ VE
TÜRKİYE'NİN KONUMU

Türkiye'nin Güvenlik Perspektifi: İran'daki olası bir güç boşluğu ve kurt unsurların konsolidasyonu, Ankara tarafından doğrudan bir güvenlik meselesi olarak görülmektedir.

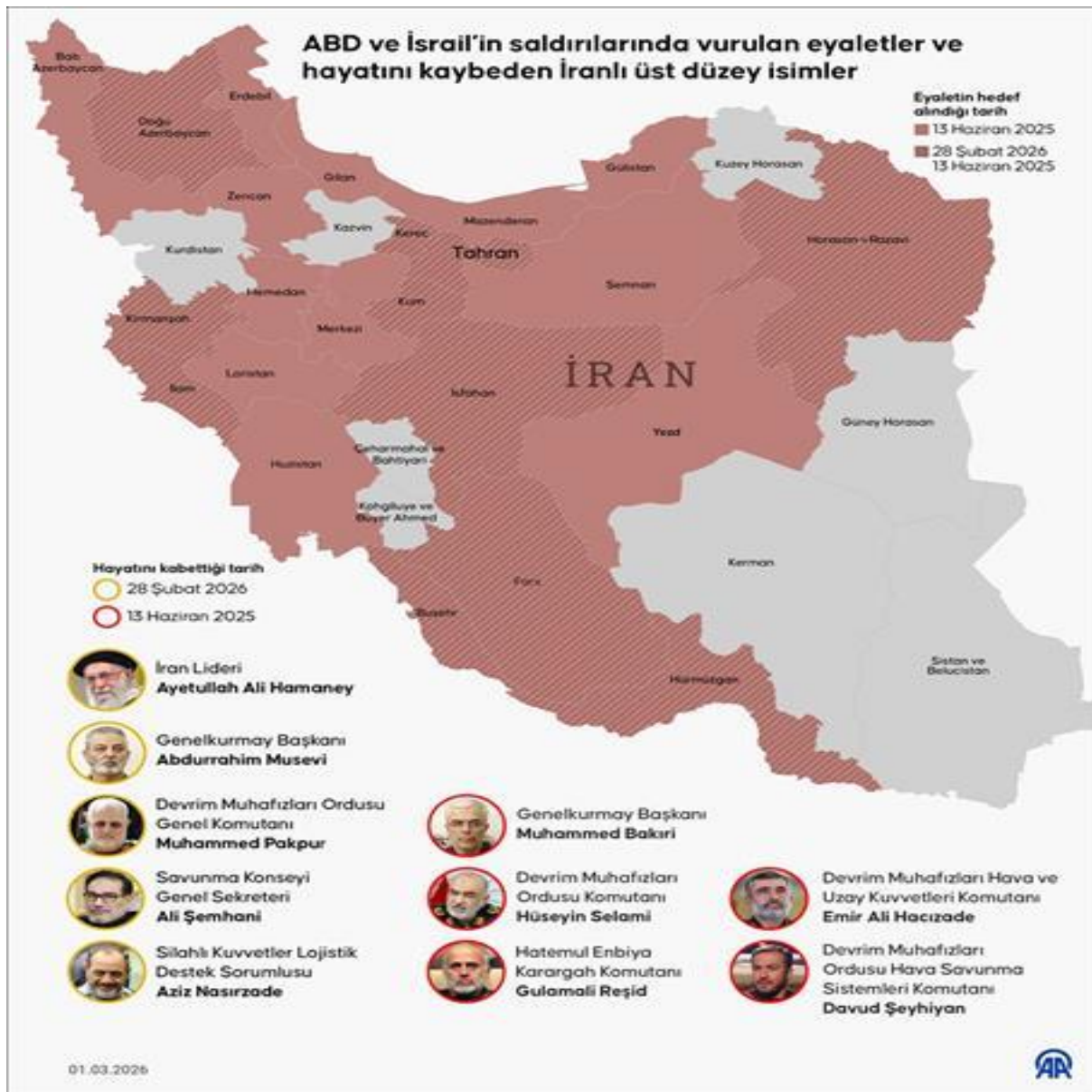
Secici Hizalanma (Hedging): Ülkelerin tam bioklasma yerine; Batı ile ekonomik, Çin ile stratejik, Rusya ile savunma dengesi kurma eğilimi artmaktadır.

KÜRESEL GÜNEY AÇISINDAN ABD'NİN İRAN SALDIRISI

(Askeri, Jeopolitik, normatif ve ekonomik etkiler bağlamında değerlendirme)

Giriş:

28 Şubat 2026'da ABD öncülüğündeki saldırı dalgası, Washington'un resmi anlatısında "imminent threat" (yakın/ani tehdit) gerekçesiyle İran'ın güvenlik mimarisini hedefleyen bir operasyon olarak çerçevelendi; U.S. Central Command açıklamasında operasyonun İran Devrim Muhafızları'na ait komuta-kontrol unsurları, hava savunma ve füze/İHA altyapısına yöneldiği; saldırıların başladığı ve ABD tesislerine yönelik yüzlerce İran misillemesinin "asgari hasar"la karşılandığı belirtildi (CENTCOM, 2026). Buna eşzamanlı olarak António Guterres derhal ateşkes ve diplomasiye dönüş çağırısı yaparken (United Nations, 2026), Rusya'nın BM Daimî Temsilciligi saldırıları "BM Şartı'na aykırı silahlı saldırganlık" olarak niteledi; müzakere sürecinin ortasında gerçekleşmesini "diplomasiyin ihneti" olarak çerçeveledi ve nükleer/radyolojik güvenlik risklerine vurgu yaptı (Permanent Mission of the Russian Federation to the United Nations, 2026).

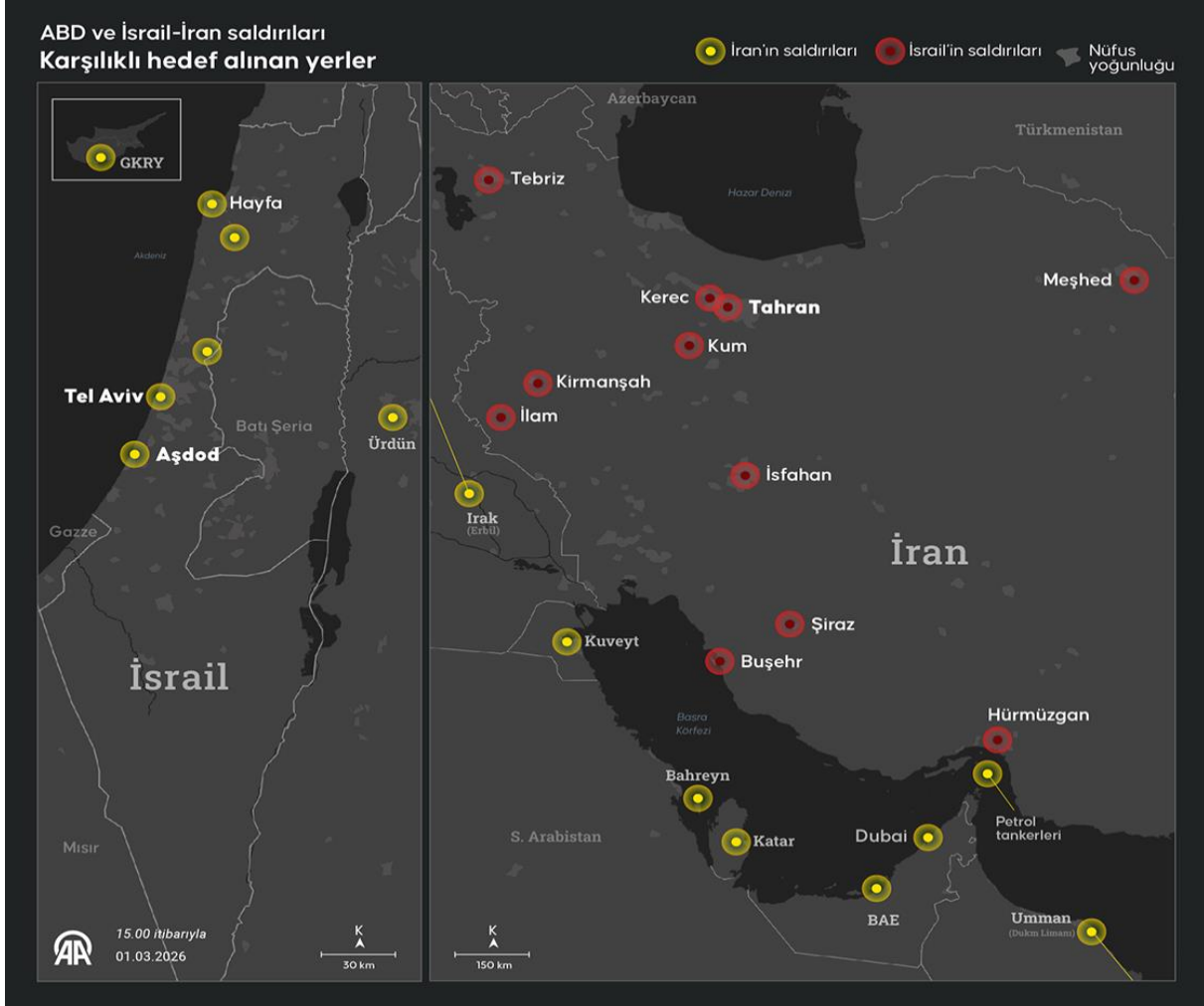
Küresel Güney açısından bu gelişmenin anlamı dört düzlemde yoğunlaşmaktadır.

Birincisi enerji-jeo-ekonomi: Hürmüz Boğazı'nda seyrüseferin fiilen aksamaması, petrol/LNG arzına dair beklentileri hızla fiyatlara ve navlun/deniz sigortası maliyetlerine yansıtmış; büyük enerji ticareti aktörleri ve denizcilik şirketleri sevkiyatları askıya alma eğilimine girmiştir (Reuters, 2026a; Reuters, 2026b).

İkincisi normatif düzlem: Güç kullanma yasağı ve meşru müdafaa doktrini etrafında zaten süren küresel tartışma daha da sertleşmiş; “müzakere ederken saldırı” algısı Küresel Güney’de ABD ile pazarlık/taahhüt güvenilirliğine dair şüpheleri beslemiştir (United Nations, 2026; Chatham House, 2026a).

Üçüncüsü jeopolitik hizalanma: Brezilya gibi bazı aktörler saldırıyı açıkça kınarken; Hindistan, Endonezya ve pek çok ülke “itidal/diyalog” çağrısına yaslanan seçici hizalanma (hedging/multi-alignment) çizgisine yerleşmiştir (Brazil MFA, 2026; Pakistan MOFA, 2026).

Dördüncüsü güvenlik dışsallıkları: Hava sahalarının kapanması, diaspora ve işgücü dolaşımı, protesto dalgaları ve olası mülteci hareketleri üzerinden Küresel Güney’in kırılganlıkları artmıştır (Reuters, 2026c; Reuters, 2026d). ABD’nin İran’a yönelik saldırısı, yalnızca Orta Doğu merkezli bir askeri gelişme değil; Küresel Güney açısından **uluslararası düzenin niteliği, enerji güvenliği, yaptırım siyaseti ve büyük güç rekabeti** bağlamında çok katmanlı bir etki yaratmıştır.

1. Katman: Uluslararası Hukuk ve Egemenlik Algısı

Küresel Güney’de birçok ülke için temel soru şudur:

“Büyük güçler, tehdit algısı oluştuğunda tek taraflı güç kullanma hakkını fiilen genişletiyor mu?”

ABD’nin İran’a saldırısıyla;

- Önleyici güç kullanımı doktrinini yeniden gündeme getirmiş,
- BM Güvenlik Konseyi bypass edilmiş ve çok taraflılık zayıflamış,
- “Güç siyaseti geri mi dönüyor?” sorusu bir kez daha güç kazanmıştır.

Bugüne kadar yaşanan başta Trump Dönemi olaylarla mevcut durum özellikle: Afrika ülkeleri, Güneydoğu Asya, Latin Amerika, Körfez dışı Müslüman ülkeler nezdinde egemenlik hassasiyetini artırmıştır. Dolayısıyla Küresel Güney’de uluslararası hukuk normları güçlülere göre esnetiliyor algısı güçlenmiştir. Bu algı da Çin ve Rusya’nın “egemenlik vurgulu” söylemlerine alan açmıştır.

2. Katman: Enerji ve Ekonomik Şok Etkisi

İran:

- Hürmuz Boğazı denkleminin merkezinde
- Çin ve Hindistan için kritik petrol tedarikçisi
- Küresel petrol fiyatları üzerinde dolaylı kaldiraç sahibi bir ülkedir.

ABD saldırısı sonrası olası sonuçlar:

- Petrol fiyat artışı
- Deniz sigorta maliyetlerinin yükselmesi
- Gelişmekte olan ekonomilerde cari açık baskısı
- Enflasyon şoku beklenmektedir.

Küresel Güney ülkeleri için bu: **“Bizim savaşımız değil ama maliyetini biz ödüyoruz”** algısını üretmeye devam edecektir.

Enerji fiyat artışı, özellikle kırılgan ekonomileri doğrudan etkileyecektir.

3. Katman: Çin’in Küresel Güney’de Konumunun Güçlenmesi

ABD saldırısı sonrası ortaya çıkan tablo; Çin daha “istikrar yanlısı” görünmesi ve yaptırımlara alternatif ticaret kanallarını genişletebilir bir yaklaşım sergileyecek olmasıdır. Çin’in İran ile 25 yıllık stratejik iş birliği anlaşması ve enerji bağı, Pekin’i doğrudan taraf yapmasa da dolaylı kazançlı konuma itmektedir. Küresel Güney için mesaj: **“ABD askeri güç kullanıyor, Çin ise ekonomik ve diplomatik ağ kuruyor.”** Bu karşılıklı, özellikle Afrika ve Güneydoğu Asya’da Çin lehine algısal avantaj üretecektir.

4. Katman: Rusya Açısından Dolaylı Kazanç

ABD’nin İran’a angaje olması:

- ABD’nin stratejik odağını bölüyor
- Ukrayna cephesindeki baskıyı görece azaltabilir
- Enerji piyasalarında fiyat artışı Rusya’nın gelirini yükseltebilir

Küresel Güney ülkeleri için bu tablo: Çok kutupluluğun daha görünür hale gelmesi ve ABD’nin küresel liderlik kapasitesinin sorgulanması anlamına da gelebilecektir.

5. Katman: Küresel Güney’de “Seçici Hizalanma” Eğilimi

ABD-İran gerilimi, ülkeleri iki kampa zorlamaz. Ancak şu eğilimler güçlenecektir:

- Batı ile ekonomik ilişkileri koruma,
- Çin ile stratejik denge kurma,
- Rusya ile savunma iş birliği sürdürme,
- ABD ile doğrudan karşı karşıya gelmekten kaçınma.

Sonuç: Tam bloklaşma değil, pragmatik çoklu yönelim şeklinde tezahür edecektir.

İran lideri Ayetullah Ali Hamaney ABD-İsrail saldırısında hayatını kaybetti

1939
Ayetullah Ali Hamaney 19 Nisan’da Meşhed kentinde doğdu
Meşhed ve Kum kentlerinde dini ilimler eğitimi aldı

1962
Kum’da Humeyni’nin Şah’a karşı başlattığı harekete katıldı

1978
İslam Cumhuriyeti Partisi kurucuları arasında yer aldı

1979
İran İslam Cumhuriyeti Savunma Bakanı Yardımcılığını üstlendi
İslam İnkılabı Muhafızları Ordusu Başkanlığına atandı
Tahran Cuma namazı imamlığına atandı

1980
İran Yüksek Savunma Şurasına temsilci olarak atandı

1981
Ülkenin 3’üncü Cumhurbaşkanı seçildi

1985
İkinci kez Cumhurbaşkanı oldu

1989
Ülkedeki en üst makam olan Lider (Rehber) olarak seçildi

2026
28 Şubat’ta ABD-İsrail saldırısında hayatını kaybetti

İran Meclisine Tahran milletvekili olarak seçildi

01.03.2026

Stratejik Sonuç: Küresel Güney'in Güven Sorunu Derinleşir

ABD'nin İran saldırısı Küresel Güney açısından üç temel kaygıyı artırmıştır.

1. Küresel düzen istikrarsızlaşıyor mu?
2. Güç kullanımı norm haline mi geliyor?
3. Ekonomik şoklara karşı savunmasız mıyız?

Bu nedenle saldırı, sadece askeri değil:

- Sistemik güven krizinin göstergesi
- Çok kutupluluğun hızlanması
- Çin-Rusya ekseninin meşruiyet alanı kazanması anlamına geliyor.

Genel Değerlendirme:

Küresel Güney açısından ABD'nin İran saldırısı:

- Uluslararası hukukun esnetilmesi algısını güçlendiriyor,
- Enerji güvenliği riskini artırıyor,
- Çin'i daha güvenli bir ekonomik ortak gibi gösteriyor,
- Rusya'nın dolaylı manevra alanını genişletiyor,
- Zaten açık olan ABD'nin normatif liderliğini daha da derinleştiriyor.

Bu saldırı, Orta Doğu krizi olmaktan çok, küresel sistem rekabetinin hızlanma momentumudur.

ABD'nin 28 Şubat 2026 saldırısı, Küresel Güney için bir "bölgesel savaş"tan ziyade küresel ekonomik ve normatif düzenin düğüm noktalarını kesen bir şoktur: enerji/lojistik maliyet kanalıyla makroekonomik kırılganlıkları büyütürken; uluslararası hukuk ve müzakere güvenilirliği tartışmalarını derinleştirmektedir. Çin'in İran dosyasındaki "uzun oyun" stratejisi, Küresel Güney'de ABD karşıtı normatif söylemlerle rezonans üretme potansiyeli taşıırken; Rusya'nın BM'deki sert çerçevesi, krizin çok taraflı kurumlarda daha da kutuplaştırıcı bir hat üzerinden yürüyebileceğine işaret etmektedir.

Saldırının Genel Dinamiği Açısından Değerlendirme: Bu savaşın en kritik riski askeri başarısızlık değil, sürdürülebilirlik krizidir. Uzun süreli angajman, ABD için jeopolitik, ekonomik ve siyasal maliyeti giderek artıracaktır. Çünkü¹;

1. İç Meşruiyet Açığı

ABD'nin İran'a yönelik askeri angajmanı güçlü Kongre desteği ve yüksek kamuoyu konsensüsü olmadan yürütülmektedir. Düşük toplumsal destekle sürdürülen uzun savaşlar, Amerikan siyasal tarihinde kalıcı başarı üretmemiştir. Vietnam ve Irak örnekleri, askeri kapasitenin iç meşruiyetle doğrudan bağlantılı olduğunu göstermiştir. **Önümüzdeki dönemde Amerikan kamuoyunda şu soru daha görünür hale gelebilir: Bu savaş doğrudan ABD ulusal güvenliği için mi, yoksa üçüncü taraf güvenlik mimarisi için mi yürütülmektedir? Bu sorgulama, stratejik sabrı azaltabilir.**

2. Diplomatik Güvenin Erozyonu

Diplomatik süreçlerin askerî harekâtla paralel ilerlemesi, müzakere mekanizmalarının güven üretme kapasitesini zayıflatmaktadır. **Eğer diplomasi, sahadaki operasyonel planlamanın uzantısı olarak algılanırsa, küresel ölçekte güvenlik garantilerine olan inanç aşınır. Bu durum yalnızca bölgesel değil, sistemik bir kırılma riskine işaret eder.**

3. Mühimmat Tüketimi ve Lojistik Baskı

ABD yüksek teknolojiye dayalı, sınırlı üretim kapasiteli mühimmat stoklarını yoğun tempoda kullanmaktadır. Uzun menzilli önleme sistemleri ve hassas güdümlü mühimmatların hızlı tüketimi, alternatif cephelerdeki caydırıcılığı zayıflatır. Kritik bileşenlerde Çin tedarik zincirine bağımlılık, stratejik kırılganlığı artırmaktadır.

İran coğrafyasının genişliği, uzun menzilli operasyon, yakıt ikmali ve uzak üs bağımlılığı anlamına gelmektedir. Körfez'deki üslerin kırılganlaşması durumunda daha uzak lojistik hatlara geçilmesi gerekecektir. Bu da operasyonel maliyeti ve reaksiyon süresini artırır.

4. İran'ın Rejim Dayanıklılığı

İran, uzun yıllardır yaptırım altında yaşayan ve savaş deneyimine sahip bir toplumsal hafızaya sahiptir. Dış askeri baskının rejim çözülmesi yerine iç kenetlenme üretme ihtimali yüksektir. **Liderlik kaybı dahi asimetrik tepki kapasitesini artırabilir. Kısa vadede rejim değişimi senaryosu düşük olasılıklıdır.**

5. Körfez Dengesi ve Güvenlik Şemsiyesi

Körfez monarşileri için iç istikrar hayati önemdedir. Bölgesel angajmanların kendi topraklarına taşınması veya sembolik hedeflerin vurulması, Amerikan güvenlik şemsiyesine duyulan güveni aşındırabilir. **Bu durum ya Washington'dan stratejik mesafe koyma ya da daha sert askeri konumlanma baskısı doğurur. Her iki seçenek de bölgesel kırılganlığı artırır.**

6. Enerji ve Küresel Ekonomik Etki

Hürmüz Boğazı'nda yaşanabilecek bir kesinti ya da Bab el-Mandeb hattındaki güvenlik riskleri, küresel enerji ve ticaret akışını doğrudan etkiler. **Petrol fiyatlarında keskin yükseliş, ABD ve Avrupa ekonomileri üzerinde kısa sürede siyasi baskı yaratır. Çin-Avrupa ticaret hattı da ağır darbe alabilir. Enerji şoku, çatışmanın maliyetini askeri alanın ötesine taşır.**

7. Pakistan ve Bölgesel Zincirleme Risk

Pakistan nükleer kapasiteye sahip bir aktördür ve Suudi Arabistan ile askeri ilişkileri önemlidir. **Hindistan-İsrail yakınlaşması ve Pakistan'ın iç güvenlik angajmanları, bölgesel denkleme karmaşıklştırmaktadır. Bu cephede yaşanabilecek gerilim, çatışmanın coğrafi yayılım riskini büyütebilir.**

8. Türkiye'nin Stratejik Perspektifi

Türkiye açısından İran'ın zayıflaması, güç boşluğu ve güvenlik baskısının kuzeye kayması anlamına gelebilir. İran'daki Kürt unsurların olası konsolidasyonu, Ankara için doğrudan güvenlik meselesi olarak görülmektedir. Bu nedenle Türkiye, bölgesel dengeyi kendi jeopolitik çıkarları çerçevesinde değerlendirmektedir.

9. Genel Sonuç

Mevcut tabloda ABD;

- Sınırlı iç meşruiyetle,
- Düşük kamuoyu desteğiyle,
- Yüksek maliyetli mühimmat tüketimiyle,
- Direnç kapasitesi yüksek bir aktöre karşı angaje durumdadır.

İran'ın kısa sürede çökmesi olası görünmemektedir. Rejim değişimi senaryosu zayıftır. Uzayan bir çatışma, askeri kazançtan ziyade stratejik aşınma üretme potansiyeline sahiptir.

¹ <https://x.com/cemgurdeniznet/status/2027987182091161937>

Kaynakça

- Bethlehem, D. (2012). *Principles relevant to the scope of a State's right of self-defense under international law*.
- BRICS. (2025, June 24). *BRICS Joint Statement on the escalation of the security situation in the Middle East following the military strikes on the territory of the Islamic Republic of Iran*.
- Brookings. (2022, May 4). *Perspectives on the future of the global order*.
- Business Insurance. (2025, September 15). *War risk premiums surge 60% amid Middle East tensions*.
- Chatham House. (2026a, February 28). *US and Israel attack Iran... Early analysis from Chatham House experts*.
- Chatham House. (2026b, February 27). *China is playing the long game over Iran*.
- EIA. (2025, June 24). *About one-fifth of global liquefied natural gas trade flows through the Strait of Hormuz* (Today in Energy).
- EIA. (2026, February 25). *Europe Brent Spot Price FOB (Dollars per Barrel)* (daily spot series, retrieved 2026-03-01).
- Financial Times. (2026, February 28). *Insurers to cancel policies and raise prices for ships in Gulf and Strait of Hormuz*.
- <https://x.com/cemgurdeniznet/status/2027987182091161937>
- IMF. (2025, July). *Global commodity inflation pass-through: Vulnerability of small island developing states (SIDS)* (Working Paper).
- IEA. (2023). *Strait of Hormuz factsheet*.
- IISS. (2025, January). Childs, N. *Russia's 'Shadow Fleet' and Sanctions Evasion: What is to be done?*
- MoFA Indonesia. (2026, February 28). *Public statement/posts on the escalation involving Iran and the US (restraint/diplomacy/mediation framing)*.
- Munich Security Conference. (2025). *Munich Security Report 2025: Multipolarization*.
- Pakistan Ministry of Foreign Affairs. (2026, February 28). *Press Release: Pakistan condemns unwarranted attacks... urges restraint and diplomacy*.
- Permanent Mission of the Russian Federation to the United Nations. (2026, February 28). *Statement by Permanent Representative Vassily Nebenzia at UNSC briefing in connection with US and Israeli strikes against Iran*.
- Reuters. (2026a, February 28). *Oil and gas majors and traders suspend shipments via Hormuz...*
- Reuters. (2026b, February 28). *Iran war throws oil market into biggest crisis in decades*.
- Reuters. (2026c, February 28). *Middle East flights halted... airlines cancel and reroute*.
- Reuters. (2026d, March 1). *Protests break out in Pakistan/Iraq... security escalations around diplomatic sites*.
- Reuters. (2026e, February 24). *UK sanctions New Zealand insurer after Reuters report (shadow fleet insurance)*.
- Reuters. (2026f, January 13). *China's heavy reliance on Iranian oil imports (data on China share of Iran exports)*.
- Reuters. (2026g, February 25). *Turkey evaluating potential measures in event of Iran-US conflict*.
- Reuters. (2026h, March 1). *OPEC+ debates oil output boost as war disrupts shipments*.
- U.S. Central Command. (2026, February 28). *U.S. Forces Launch Operation Epic Fury* (Press Release).
- U.S. Department of the Treasury. (2026, February 25). *U.S. expands sanctions on Iran... shadow fleet networks*.
- United Nations. (2026, February 28). *Statement by the Secretary-General on Iran*.
- United Nations, Office of Legal Affairs. (n.d.). *Charter of the United Nations—Article 51 (repertory page)*.
- UNCTAD. (2025). *Review of Maritime Transport 2025—Chapter 3: Freight rates and maritime transport costs* (PDF).
- UNCTAD. (2024, October 22). *High freight rates strain global supply chains, threaten vulnerable economies*.
- World Bank. (2023, January 26). *The challenges facing small states in five charts* (imported food/fuel dependence).